

1 Во која група припаѓате?

- A** - До 30 години
- B** - Од 31 до 44
- B** - Од 45 до 54
- Г** - Од 55 до 64
- Д** - Над 65 години

2 Колкав е вашиот инвестиционен хоризонт - колку долго може да ги оставите вашите средства да генерираат приходи?

- A** - Повеќе од 20 години
- B** - Од 15 до 20 години
- B** - Од 10 до 14 години
- Г** - Од 5 до 9 години
- Д** - Под 5 години

3 Колку долго имате инвестирано во инвестициски фондови, или директно во акции и обврзници?

- A** - Повеќе од 10 години
- B** - Од 5 до 10 години
- B** - 3 или 4 години
- Г** - 1 или 2 години
- Д** - Помалку од 1 годнина

4 Во која група спаѓате со вашите домашни примања?

- A** - Над 30,000 евра
- B** - Од 15,000 до 30,000 евра
- B** - Од 10,000 до 15,000 евра
- Г** - Од 5,000 до 10,000 евра
- Д** - Под 5,000 евра

5 Колку лица директно зависат од вашата финансиска поддршка, вклучувајќи ги пораснатите деца и родителите?

- A** - Никој
- B** - 1
- B** - 2
- Г** - 3 или 4
- Д** - Повеќе од 5

6 Кои се вашите очекувања во однос на движењето на вашата плата во следните неколку години?

- A** - Очекувам постојан пораст на приходите
- B** - Очекувам стабилно ниво на приходи
- B** - Мислам дека ќе варира многу
- Г** - Очекувам мојот приход да има надолен тренд
- Д** - Се плашам дека може да ја изгубам работата или планирам да се пензионирам

7 Која од следниве изјави најдобро опишува како планирате да додавате и повлекувате средства од вашето инвестиционо портфолио во блиска иднина?

- A** - Очекувам редовно да додавам значителен износ на средства во моето портфолио.
- B** - Мислам дека повремено ќе можам да додавам скромен износ на средства.
- B** - Не планирам да насочувам дополнителни средства во моето портфолио, и не очекувам дека ќе повлечам средства.
- Г** - Редовно ќе повлекувам скромни износи од моето портфолио кои ќе ми помогнат во подмирувањето на моите животни трошоци.
- Д** - Редовно ќе морам да повекувам големи износи на средства со цел да ги подмирам моите животни трошоци.

8 Како би ја опишале вашата заштита доколку би имале неочекувани издатоци?

- A** - **Повеќе од адекватна.** Имам повеќе од доволно средства во Паричен фонд (депозити) или други краткорочни инвестиции за да ги задоволам своите потреби. Дури имам поголема заштита отколку што ми е реално потребно.
- B** - **Адекватна.** Имам доволно ликвидни средства. Имам доволно заштита и моите месечни обврски можам редовно да ги сервисирам.
- B** - **На граница сум.** Имам скромен износ на парични средства и некакво ниво на заштита. Но може да посегнам по моите инвестиции или пак позајмам во случај на некоја важна потреба.
- Г** - **Неадекватна.** Во моментот моите резерви се недоволни.

9 Колку е важен за вас редовниот прилив од инвестираните средства?

А - Неважен. Мојата цел е да акумулирам поголем износ на средства за подолг временски период.

Б - Донекаде важно. Преферирам скромен приход од моето портфолио иако реално тој приход не ми е потребен. Едноставно се чувствувам попријатно кога имам инвестиции кои генерираат парични средства.

В - Важно. Приходот од инвестирање ми помага да ги задоволам своите потреби, но не сум целосно зависен од нив.

Г - Многу важен. Приходот од инвестициите ми ги обезбедува најголемиот дел од потребите. Сакам инвестиција која генерира парични приливи кои се многу предвидливи.

10 Каков е вашиот пристап кон осигурувањето?

А - Не верувам во тоа да се има осигурување повеќе отколку што е реално потребно.

Б - Имам адекватна покриеност, но купувам полиси кои имаат ниски премии за сметка на високи одбитоци (минималниот износ за штета која го покрива осигурителната компанија е повисок).

В - Имам адекватно осигурување и моите одбитоци се ниски.

Д - Секогаш сум многу добро осигуран бидејќи несакам да трпам големи загуби. Трошам повеќе на полиси кои имаат ниски одбитоци бидејќи сакам максимална покриеност.

11 Која изјава најдобро одговара на вашето знаење за инвестирање?

А - Високо разбирање. Имам многу добро разбирање за тоа како пазарите на акции и обврзници функционираат, и поминувам значајно време за да сум во тек со финансиските збиднувања.

Б - Скромно разбирање. Имам некое познавање за инвестирањето, но би сакал да знам повеќе.

В - Минимално. Немам некое познавање за финансискиот свет.

Г - Почетник. Практично неznam ништо во врска со инвестирањето, и оваа област не од мој интерес.

12 Која од следниве изјави најдобро одговара на вашето искуство со инвестирање?

А - Екстензивно. Имам инвестирано во различни инструменти вклучувајќи, акции, обврзници, и инвестициски фондови. Јас сум инвеститор кој прави се сам. Имам искуство еден или два периода на bear market.

Б - Просечен. Имам некое искуство со инвестициски фондови и акции. Правам сопствени анализи но понекогаш користам препораки од други.

В - Лимитирано. Имам инвестирано во инвестициски фондови и неколку акции, но мојата експертиза е лимитирана и се потпирам на професионалци да ми даваат насоки.

Г - Мало. Најчесто се држам до инструменти за штедење како сертификати за депозити, иако пред некое време почнав да партиципирам во пензиски план организиран од компанијата.

Д - Практично никакво. Нов сум во областа на инвестирањето.

13 Како би реагирале доколку вашето портфолио од акции (или акциски фондови) паднат 30%?

А - Нема да се вознемирам бидејќи имам голем временски хоризонт кој може да го искористам како можност за да инвестирам повеќе поради ниските цени.

Б - Ќе имам одредена доза на загриженост бидејќи 30% е голем пад на вредноста. Нема да се предадам и да ги затворам позициите.

В - Не би се чувствувал пријатно во ваква ситуација. Не сум сигурен што би направил.

Д - Најверојатно ќе продавам со цел да не изгубам повеќе.

14 Да предпоставиме дека можете да инвестирате 10,000 евра во едно од петте портфолиа и имате шанса да добитете една од двете можни суми, но во моментот не го знаете исходот по пет години од сега. На пример, во случајот А, инвестирате 10,000 евра сега и по пет години имате еднаква шанса да добиете 50,000 евра или 5,000 евра (50/50). Кој комбинација ја преферирате?

- А** - Исплата од 50,000 евра или 5,000 евра
- Б** - Исплата од 30,000 евра или 10,000 евра
- В** - Исплата од 25,000 евра или 12,000 евра
- Г** - Исплата од 20,000 евра или 15,000 евра
- Д** - Исплата од 18,000 евра или 17,000 евра

15 Која од следниве изјави најдобро ја опишува вашата инвестициона филозофија?

А - Сакам да бидам во тек со инвестициите кои подлежат на брзи промени на дневна основа. Тие вклучуваат опции, идни договори, иницијални јавни понуди, ризични фондови, и сакам да инвестирам со позајмени пари.

Б - Очекувам моите инвестиции да го „победат пазарот“. Фонд менаџерите не би требало да имаат потешкотии да направат подобри перформанси од нивниот репер (пример МБИ 10), и сметам дека јас истото можам сам да го сторам со купување на одделни акции.

В - Јасно ми е дека е многу тешко да се „победи пазарот“. Ке бидам задоволен доколку на долг рок моите инвестиции во акции остварат ист принос како пазарот.

Г - Мојата филозофија е да „играам на сигурно“ со Парични фондови, Фондови кои инвестираат во обврзници на сигурни издавачи, и индивидуални обврзници. Акциите не се за мене.

Бодување

Прашања/Бодови					
	А	Б	В	Г	Д
1	10	8	6	3	1
2	10	7	5	3	1
3	7	5	3	1	0
4	8	6	4	2	1
5	7	5	3	2	0
6	6	4	3	2	0
7	6	4	2	1	0
8	6	4	2	0	N/a
9	6	4	2	1	N/a
10	5	4	3	1	N/a
11	4	3	2	0	N/a
12	5	3	2	1	0
13	6	4	2	1	0
14	8	6	4	2	1
15	6	4	2	0	N/a
Вкупно:				Поени	

Вашиот резултат може да се толкува на следниот начин:

71 – 100	Надпросечна толеранција на ризик	Индивидуалните резултати кои спаѓаат во оваа група се однесуваат на лица кои имаат голема толеранција на ризик во споредба со оние кои се наоѓаат во пониските групи, но и во двата случаи луѓето треба да ги стават акциите и акциските фондови во јадрото на нивното портфолио.
46 – 70	Просечна толеранција на ризик	Повторно, постои голема разлика помеѓу тие кои се наоѓаат на екстремните краеве, но сите инвеститори од оваа втора категорија би требало да имаат некоја корист од акциите и акциските фондови.
21 – 45	Мала толеранција на ризик	Многу од оваа група може да се постари индивидуалци кои можеби имаат недоволни информации или искуства околу финансирањето. Ако е можно, тие треба да одржуваат мала изложеност кон акциите со намера да остварат принос повисок од инфлацијата.
20 или помалку	Лицата кои имаат толку низок резултат најверојатно се премногу конзервативни за воопшто да влезат на пазарот со акции.	

Вашиите години се најчесто клучниот фактор кој ја детерминира алокацијата на средствата, па затоа, како општо правило, треба да се имаат во предвид следните спецификации за годините:

- Конзервативните инвеститори со релативно ниска толеранција на ризик треба да тежнеат кон алокација на средствата во акции и тоа во износ кој е процентуално еднаков на 100 минус нивните години. Овие луѓе може да ја поделат разликата, еднаква на нивните години, помеѓу парични средства и обврзници. На пример, 30 годишен инвеститор би имал 70% во акции, и 30% во обврзници и парични фондови.
- Умерените инвеститори можат да ја зголемат алокацијата во акции и тоа во износ кој е еднаков на 110 минус нивните години. На тој начин портфолиото на еден 40 годишен инвеститор би било поделено 70/30 и тоа за сметка на акции или акциски фондови.
- Агресивните инвеститори кои имаат висока толеранција кон ризикот може како цел да користат 120 минус нивните години. Храбар 50 годишен инвеститор треба да има 70% во акции.

Извор: Albert J. Fredman & Russ Wiley, *How mutual funds work*, 2nd edition, New York Institute of Finance, Prentice Hall, 1998.